

ZADOŚĆCZYNIEŃ DLA OFIAR NADUŻYĆ SEKSUALNYCH W KOŚCIELE KATOLICKIM W NIEMCZECH

REPARATIONS FOR VICTIMS OF SEXUAL ABUSE IN THE CATHOLIC CHURCH IN GERMANY

Dr Karolina Mazur

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Polska
e-mail: karolina.mazur@upjp2.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0001-8551-9239>

Abstrakt

Celem artykułu jest analiza *Regulaminu uznania cierpienia* dotyczącego zasad wypłat świadczeń dla ofiar nadużyć seksualnych w Kościele katolickim w Niemczech. W artykule przedstawiono jakie świadczenia może ubiegać się pokrzywdzony, kto je wypłaca i jakie stosuje kryteria do ich zasądzenia, jak wygląda procedura składania wniosków o wypłatę świadczeń i jakie inne świadczenia przewiduje niemiecki system prawny dla ofiar nadużyć seksualnych. W artykule Autorka odwołuje się do kanonicznego prawa powszechnego i partykularnego, niemieckich aktów prawnych oraz orzecznictwa (wyroków *Bundesgerichtshof*).

Słowa kluczowe: nadużycia seksualne w Kościele Niemieckim, zadośćuczynienie za krzywdę, świadczenia z tytułu uznania cierpienia, terapia i poradnictwo dla par, niemieckie świadczenia socjalne

Abstract

The purpose of this article is to analyse the Acknowledgement of Suffering Regulations concerning the rules for the payment of benefits to victims of sexual abuse in the Catholic Church in Germany. The article outlines what benefits a victim may claim, who pays them and what criteria are used to award them, what the application procedure is like and what other benefits the German legal system provides for victims of sexual abuse. In the article, the Author refers to canonical

common and particular law, German legal acts and case law (judgments of the *Bundesgerichtshof*).

Keywords: sexual abuse in the German Church, reparation for harm, benefits in recognition of suffering, therapy and counselling for couples, german social security benefits

Wykorzystanie seksualne stanowi jedno z najpoważniejszych przestępstw przeciwko godności i wolności człowieka. Jeśli sprawcą tego czynu zabronionego jest duchowny (kan. 1398 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.¹), to kompetencję do osądzania ma Dykasteria ds. Nauki Wiary² (art. 8 SST), a w przypadku pozostałych wiernych (kan. 1398 § 2) – ordynariusz (kan. 1717 § 1). Dykasteria ds. Nauki Wiary nakazała konferencjom biskupów na świecie opracować normy partykularne regulujące sposób procedowania w przypadkach nadużyć seksualnych duchownych wobec małoletnich³. Rada Stała Konferencji Episkopatu Niemiec w Würzburgu opracowała dwa akty prawne. Pierwszy to *Regulamin interwencji*⁴, obowiązujący

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez papieża Jana Pawła II w dniu 25 stycznia 1983 roku*. Stan prawny na dzień 18 maja 2022 roku. Zaktualizowany przekład na język polski, Pallottinum, Poznań 2022 [dalej: KPK/83].

² Francesco, Rescriptum ex audientia SS.MI: Rescritto del Santo Padre Francesco con cui si introducono alcune modifiche alle *Normae de gravioribus delictis* (03.12.2019), <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2019/12/17/1010/02063.html> [dostęp: 17.01.2025]. Zob. Francis, Rescriptum ex audientia SS.MI: Rescriptum of the Holy Father Francis to approve the Norms on delicts reserved to the Congregation for the Doctrine of the Faith (11.10.2021), <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2021/12/07/211207c.html> [dostęp: 17.01.2025] [dalej: SST].

³ Congregazione per la Dottrina Della Fede, *Lettera circolare per aiutare le conferenze episcopali nel preparare linee Guida per il trattamento dei casi di abuso sessuale nei confronti di minori da parte di chierici* (03.05.2011); tekst polski w: *Odpowiedź Kościoła na dramat wykorzystania seksualnego małoletnich. Aspekt prawny, dokumenty i komentarze*, red. P. Studnicki, M. Dalgiewicz, Apostolicum, Ząbki 2020, s. 35-42.

⁴ Der Ständigen Rat der Deutschen Bischofskonferenz, *Ordnung für den Umgang mit sexuellem Missbrauch Minderjähriger und schutz- oder hilfebedürftiger Erwachsener durch Kleriker und sonstige Beschäftigte im kirchlichen Dienst (Interventionsordnung)* (18.11.2019), https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/microsites/Sexualisierte_Gewalt_und_Praevention/Dokumente/2022-01-24-Ordnung-fuer-den-Umgang-mit-sex.-Missbrauch-Minderjaehriger-Interventionsordnung.pdf [dostęp: 17.01.2025] [dalej: *Regulamin interwencji*].

od 1 stycznia 2020 r., w którym określa sposób procedowania w przypadku wykorzystania seksualnego małoletnich i dorosłych potrzebujących ochrony lub pomocy przez duchownych i innych pracowników w służbie kościelnej. Drugim jest *Regulamin uznania cierpienia*⁵, przyjęty w dniu 24 listopada 2020 r. i uwzględniający zmiany wprowadzone dnia 26 kwietnia 2021 r. i 23 stycznia 2023 r., w którym określa zasady postępowania w sprawie świadczeń w uznaniu zadanych cierpień [Mazur 2024, 107].

Przedmiotem niniejszego opracowania będzie omówienie procedury wypłaty świadczeń materialnych dla pokrzywdzonych przestępstwem o charakterze seksualnym w Kościele katolickim w Niemczech określonej w *Regulaminie uznania cierpienia*. Artykuł udziela odpowiedzi na następujące pytania: jakie świadczenia przysługują pokrzywdzonym? Kto jest kompetentny do wypłaty świadczeń materialnych? Jak przebiega procedura składania wniosków o wypłatę świadczeń? Jakie inne świadczenia przewiduje niemiecki system prawny dla ofiar nadużyć seksualnych? Aby udzielić na nie odpowiedzi, Autorka odwołała się do kanonicznego prawa powszechnego i partykularnego (*Regulaminu interwencji i uznania cierpienia* oraz innych aktów wewnętrznych, do których odsyła niemiecki prawodawca partykularny), prawa niemieckiego (kodeksu karnego – *Strafgesetzbuch*⁶, kodeksu postępowania karnego – *Strafprozeßordnung*⁷ i innych aktów prawnych) oraz do orzecznictwa.

1. Analiza preambuły i słowniczka wyrażeń ustawowych

Regulamin uznania cierpienia rozpoczyna się od preambuły, w której przypomniano, że wykorzystanie seksualne (*der sexueller missbrauch*) jest

⁵ Der Ständigen Rat der Deutschen Bischofskonferenz, *Ordnung für das Verfahren zur Anerkennung des Leids Diese Ordnung wurde vom Ständigen Rat der Deutschen Bischofskonferenz am 24. November 2020 beschlossen. Sie berücksichtigt die Änderungen des Ständigen Rats vom 26. April 2021 und vom 23. Januar 2023*, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/microsites/Sexualisierte_Gewalt_und_Praevention/Dokumente/2023-ORDNUNG-Verfahren-zur-Anerkennung-des-Leids.pdf [dostęp: 17.01.2025] [dalej: *Regulaminu uznania cierpienia*].

⁶ *Strafgesetzbuch* in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 2 Absatz 2 des Gesetzes vom 7. November 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 351) geändert worden ist [dalej: StGB].

⁷ *Strafprozeßordnung* in der Fassung der Bekanntmachung vom 7. April 1987 (BGBl. I S. 1074, 1319), die zuletzt durch Artikel 2 Absatz 1 des Gesetzes vom 7. November 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 351) geändert worden ist [dalej: StPO].

przestępstwem stypizowanym zarówno w ustawodawstwie kościelnym (art. 8 SST, kan. 1398 KPK/83, art. 1 VELM), jak i świeckim (sekcja 13– § 174-184l StGB), które obejmuje zarówno karalne, jak i niekaralne czyny związane z seksem oraz naruszaniem granic (nr 2 *Regulaminu interwencji*). Sprawcą takiego czynu zabronionego może być nie tylko duchowny, ale także zakonnik lub pracownik służby kościelnej, natomiast pokrzywdzonym – małoletni i osoby z nim prawnie zrównane (dorośli potrzebujący ochrony lub pomocy) [Mazur 2024, 108-109]. Czyn przestępczy o charakterze seksualnym prowadzi u ofiar i osób im najbliższym do zachwiania zaufania do innych ludzi i Boga oraz do poważnych szkód fizycznych i duchowych, których nie da się cofnąć.

Świadczenia materialne dla poszkodowanych mają charakter dobrowolny i są niezależne od roszczeń prawnych⁸, stanowią dowód, że diecezje niemieckie przyjmują odpowiedzialność za doznaną krzywdę i cierpienie. Niemiecki prawodawca partykularny jednoznacznie wskazuje, że podstawową odpowiedzialność za udzielenie tych świadczeń spoczywa na sprawcy⁹, zarazem przypominając o odpowiedzialności odszkodowawczej instytucji kościelnych, gdy świadczenie wykracza poza indywidualnego sprawcę. Świadczenia materialne z tytułu uznania cierpienia stanowią dla pokrzywdzonych pewien rodzaj zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (*das Schmerzensgeld*) w związku z popełnionym przestępstwem, gdy roszczenia wobec oskarżonego przewidziane w prawie państwowym (w niemieckim kodeksie cywilnym¹⁰) nie mogą być już dochodzone z powodu ich przedawnienia (§ 197 ust 1 pkt 1 BGB)¹¹ lub śmierci sprawcy.

Po krótkim wprowadzeniu niemiecki prawodawca partykularny wprowadza słowniczek (*die Begriffsbestimmungen*), w którym definiuje pojęcia

⁸ „Die Leistungen in Anerkennung des Leids werden durch die Diözesen in Deutschland als freiwillige Leistungen und unabhängig von Rechtsansprüchen erbracht” (Świadczenia w uznaniu cierpienia są świadczone przez diecezje w Niemczech jako świadczenia dobrowolne i niezależne od roszczeń prawnych).

⁹ „Die primäre Verantwortung zur Erbringung von Leistungen liegt beim Täter”.

¹⁰ Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S.738), das zuletzt durch Artikel 14 des Gesetzes vom 23. Oktober 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 323) geändert worden ist [dalej: BGB].

¹¹ Roszczenia o odszkodowanie oparte na umyślnym naruszeniu samostanowienia seksualnego przedawniają się po 30 latach (§ 197 ust 1 pkt 1 BGB). Termin przedawnienia zaczyna biec od momentu popełnienia czynu zabronionego niezależnie od jego powstania i wiedzy lub rażącego niedbalstwa (§ 199 ust. 2 BGB).

użyte w regulaminie: „świadczenia materialne” (*die materielle leistungen*)¹², „koszty terapii i poradnictwa dla par” (*die kosten für therapie und paarberatung*)¹³, „osoba pokrzywdzona” (*der betroffene*), którą może być małoletni (*der minderjährige*), odwołując się do ustawy o ochronie dzieci i młodzieży¹⁴ (*das jugendschutzgesetz*)¹⁵, „dorosły potrzebujący ochrony lub pomocy” (*der schutz- oder hilfebedürftiger erwachsener*)¹⁶, „pracownik w służbie kościelnej” (*die beschäftigte im kirchlichen dienst*)¹⁷ oraz „osoby kontaktowe” (*die ansprechpersonen*)¹⁸ [tamże, 110].

¹² Świadczeniami materialnymi w uznaniu cierpienia są to płatności pieniężne wypłacane przez Niezależną Komisję ds. uznawania świadczeń na podstawie ram płatności finansowych ustalonych przez Konferencję Episkopatu Niemiec (pkt 1 ust. 1 w zw. z pkt. 8 *Regulaminu uznania cierpienia*).

¹³ Koszty terapii i poradnictwa dla par to świadczenia przeprowadzane przez instytucję kościelną w oparciu o plan leczenia przedstawiony przez licencjonowanego psychoterapeutę czy doradcę par (pkt 1 ust. 2 w zw. z pkt. 9 *Regulaminu uznania cierpienia*).

¹⁴ Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002 (BGBl. I S. 2730), das zuletzt durch Artikel 12 des Gesetzes vom 6. Mai 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 149) geändert worden ist [dalej: JuSchG].

¹⁵ Niemiecki prawodawca świecki wyróżnia dzieci (*die kinder personen*) i młodocianego (*die jugendliche personen*). Dziecko to osoba, która nie ukończyła 14 lat, młodociany to osoba, która ukończyła 14 lat, ale nie ukończyła jeszcze 18 lat (§ 1 ust. 1 pkt 1 i 2 JuSchG).

¹⁶ Dorosły potrzebujący ochrony lub pomocy to każda osoba poniżej 18 lat lub osoba bezbronna z powodu niepełnosprawności lub choroby, która: 1. podlega jego opiece lub pieczy, 2. jest członkiem jego gospodarstwa domowego, 3. została powierzona jego opiece przez osobę odpowiedzialną za opiekę nad nim, lub 4. podlega mu w ramach stosunku służbowego lub stosunku pracy, torturuje lub okrutnie znęca się nad nimi, lub kto szkodzi ich zdrowiu, złośliwie zaniedbując obowiązek opieki nad nimi (nr 3 *Regulaminu interwencji* w zw. z § 225 ust. 1 StGB). Pracownicy w służbie kościelnej ponoszą szczególną odpowiedzialność wobec tych osób, czy to dlatego, że są one powierzone ich opiece i pieczy, czy też dlatego, że potrzebują ochrony lub pomocy. Ponadto należy rozumieć osoby, które są objęte szczególnym stosunkiem władzy i/lub zależności. Taka szczególna relacja władzy i/lub zależności może istnieć lub powstać również w kontekście duszpasterskim (pkt 1 ust. 5 *Regulaminu uznania cierpienia*).

¹⁷ Pracownikami w służbie kościelnej są w szczególności – duchowni i kandydaci do święceń, – członkowie zakonów, – urzędnicy kościoła, – pracownicy, – osoby pracujące w ramach ich kształcenia zawodowego, – osoby pracujące na podstawie ustawy o wolontariacie federalnym (*Bundesfreiwilligengesetz*) lub ustawy o wolontariacie młodzieżowym (*Jugendfreiwilligendienstgesetz*) lub w porównywalnych służbach, jak również stażyści, – pracownicy tymczasowi i inni pracownicy zatrudnieni przez firmy zewnętrzne (nr 1 *Regulaminu interwencji*, pkt 1 ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia*).

¹⁸ Osoby kontaktowe to osoby przyjmujące zgłoszenia o możliwości popełnienia przez pracowników służby kościelnej przestępstwa wykorzystywania seksualnego (nr 4 w zw. z nr. 10 *Regulaminu interwencji*). Biskup diecezjalny powinien ustanowić co najmniej dwie osoby do pełnienia

Na szczególną uwagę zasługuje pojęcie „nadużycie seksualne” (*der sexuellen missbrauch*), które obejmuje zarówno karalne, jak i niekaralne czyny związane z seksem oraz naruszaniem granic (pkt 3 *Regulaminu uznania cierpienia*). Dotyczy wszystkich zachowań i kontaktów (w ramach lub poza służbą kościelną) z odniesieniem seksualnym [Herzig 2010, 4] wobec małoletnich i osób dorosłych potrzebujących ochrony lub pomocy, które mają miejsce za domniemaną zgodą, bez zgody lub wbrew ich wyraźnej woli [Bange i Deegener 1996, 105; Mazur 2024, 108]. Stosując to sformułowanie, niemiecki prawodawca partykularny odwołuje się zarówno do prawodawstwa świeckiego (sekcji 13 StGB)¹⁹, jak i kościelnego (kan. 1395 § 2 KPK/83 w zw. z art. 6 § 1 SST, art. 1 § 1a VELM) [Mazur 2024, 122]²⁰ z wyjątkiem Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich²¹. W tym miejscu należy zwrócić uwagę,

tej funkcji (kobietę i mężczyznę), którzy nie mogą pozostawać w stosunku pracy z biskupem diecezjalnym (nr 5 *Regulaminu interwencji*) i powinni posiadać odpowiednie kwalifikacje.

¹⁹ Sekcja 13 StGB wymienia przestępstwa przeciwko samostanowieniu seksualnemu, wśród których znajduje się m.in.: wykorzystywanie seksualne osób objętych ochroną (§ 174 StGB), nadużycie seksualne z wykorzystaniem stanowiska służbowego (§ 174b StGB), nadużycie seksualne przez wykorzystanie stosunku doradztwa, leczenia lub opieki (§ 174c StGB), wykorzystywanie seksualne dzieci (§ 176 StGB), wykorzystywanie seksualne bez fizycznego kontaktu z dzieckiem (§ 176a StGB), nakłanianie do wykorzystania seksualnego dzieci (§ 176b StGB), tryb kwalifikowany wykorzystania seksualnego dzieci (§ 176c StGB), wykorzystywanie seksualne dzieci skutkujące śmiercią (§ 176d StGB), rozpowszechnianie i posiadanie instrukcji dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci (§ 176e StGB), napaść na tle seksualnym, przymus seksualny, gwałt (§ 177 StGB), napaść na tle seksualnym, przymus seksualny i gwałt skutkujący śmiercią (§ 178 StGB), propagowanie czynności seksualnych przez nieletnich (§ 180 StGB), wykorzystywanie seksualne prostytutek (§180a StGB), sutenerstwo (§181a StGB), wykorzystanie seksualne małoletnich (§ 182 StGB), podżeganie do zgorszenia publicznego (§ 183a StGB), rozpowszechnianie treści pornograficznych (§ 184 StGB), rozpowszechnianie treści pornograficznych z użyciem przemocy lub z udziałem zwierząt (§ 184a StGB), rozpowszechnianie, nabywanie i posiadanie pornografii dziecięcej (§ 184b StGB), dystrybucja, nabywanie i posiadanie treści pornograficznych dla małoletnich (§ 184c StGB), organizowanie i uczestniczenie w dziecięcych i młodzieżowych przedstawieniach pornograficznych (§ 184e StGB), molestowanie seksualne (§ 184i StGB) czy naruszenie części intymnych poprzez nagrywanie obrazu (§ 184k StGB).

²⁰ Nie każde przestępstwo przeciwko samostanowieniu seksualnemu, wymienione w sekcji 13 StGB, będzie przestępstwem kanonicznym i odwrotnie, nie każde przestępstwo kanoniczne będzie penalizowane przez StGB.

²¹ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*

że papież Franciszek wydał motu proprio *Vocare peccatores* z dnia 20 marca 2023 r.²², wprowadzając zmiany do tytułu XXVII KKKW (Sankcje karne w Kościele), ustanawiając przestępstwo nadużycia seksualnego duchownych wobec małoletnich (kan. 1453 § 5 KKKW/23). Odpowiedzialności karnej może podlegać także zakonnik lub wierny, który posiada jakąś godność albo pełni urząd lub funkcję (kan. 1453 § 7 KKKW/23).

Niemiecki prawodawca partykularny przypomina także o konieczności uwzględnienia specyfiki konkretnego przypadku, do czynów poniżej progu karalności, które stanowią seksualne naruszenie granic lub inną napaść seksualną w kontaktach duszpasterskich lub edukacyjnych, a także w kontaktach opiekuńczych, doradczych z małoletnimi i dorosłymi potrzebującymi ochrony lub pomocy (pkt 3 lit. d *Regulaminu uznania cierpienia*).

2. Podmiot kompetentny do wypłaty świadczeń materialnych

O wysokości świadczeń materialnych decyduje Niezależna Komisja ds. uznawania świadczeń (*die Unabhängige Kommission für Anerkennungsleistungen*)²³, która funkcjonuje w oparciu o regulamin wewnętrzny²⁴ (pkt 4 lit. a ust. 8 *Regulaminu uznania cierpienia*). Komisja składa się z co najmniej siedmiu osób, którzy powinni posiadać kwalifikacje psychologiczne, pedagogiczne, prawnicze, medyczne i teologiczne oraz doświadczenie zawodowe (pkt 4 lit. a ust. 1 i 2 *Regulaminu uznania cierpienia*). Przynajmniej jeden członek ko-

(18.10.1990), AAS 82 (1990), s. 1045-363; tekst polski: *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich promulgowany przez papieża Jana Pawła II*, tłum. L. Adamowicz, M. Dyjakowska, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej Gaudium, Lublin 2002 [dalej: KKKW].

²² Franciscus, Litterae apostolicae motu proprio datae *Vocare Peccatores* quibus nonnulli canones tituli XXVII et canon 1152 Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium immutantur [dalej: KKKW/23].

²³ Informacje na temat funkcjonowania Niezależnej Komisji ds. uznawania świadczeń [dalej: UKA lub Komisja] dostępne na stronie internetowej: <https://www.anerkennung-kirche.de> [dostęp: 31.01.2025].

²⁴ Geschäftsordnung der Unabhängigen Kommission für Anerkennungsleistungen gemäß Ziffer 4 Absatz 8 der Ordnung für das Verfahren zur Anerkennung des Leids (VerfOA) in der am 24. November 2020 durch den Ständigen Rat der Deutschen Bischofskonferenz beschlossenen und am 26. April 2021 sowie am 23. Januar 2023 ergänzten Fassung, https://www.anerkennung-kirche.de/fileadmin/uka/Dokumente/2023-02-23_-_3._%C3%84nderung_der_Gesch%C3%A4ftsordnung_der_UKA.pdf [dostęp: 31.01.2025] [dalej: *Regulamin UKA*].

misji musi posiadać uprawnienia sędziego państwowego (pkt 4 lit. a ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*). Członkowie UKA wybierają ze swego grona przewodniczącego i zastępcę większością dwóch trzecich głosów (pkt 4 ust. 6 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Członkowie komisji nie mogą pozostawać, ani nie pozostawali w przeszłości, w stosunku pracy lub służby cywilnej z kościelną osobą prawną (pkt 4 lit. a ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*), wykonują swoją pracę na zasadzie wolontariatu, otrzymują jedynie zwrot wydatków związanych z kosztem podróży i poświęconym czasem (pkt 4 lit. a ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia*). Mianowani są przez Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Niemiec w porozumieniu z Niemiecką Konferencją Zakonów po zatwierdzeniu przez Radę Stałą Konferencji Episkopatu Niemiec na okres czterech lat, z jednoczesną możliwością powołania ich na kolejną kadencję (pkt 4 lit. a ust. 3 *Regulaminu uznania cierpienia*). W każdej chwili członek UKA może zrezygnować z pełnienia funkcji bez konieczności podawania przyczyny, jednakże obowiązany jest pisemnie powiadomić o tym fakcie Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Niemiec (pkt 4 lit. a ust. 7 *Regulaminu uznania cierpienia*). Komisja ma prawo podjąć uchwałę w sprawie odwołania jednego ze swych członków, gdy zaistnieją niemożliwe do pogodzenia różnice, które powodują, że współpraca w ramach UKA wydaje się niemożliwa. Decyzja w tej sprawie musi być podjęta większością pięciu siódmych głosów członków (pkt 4 lit. a ust. 8 *Regulaminu uznania cierpienia*). W przypadku odwołania lub przyjęcia rezygnacji członka komisji Przewodniczący Konferencji Episkopatu Niemiec powołuje nową osobę na pozostałą kadencję (pkt 4 lit. a ust. 9 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Członkowie komisji są niezależni od instrukcji, związani są *Regulaminem uznania cierpienia*, *Regulaminem wewnętrznym UKA* i swoim sumieniem (pkt 4 lit. a ust. 5 *Regulaminu uznania cierpienia*). Obowiązani są zachować w tajemnicy wszystkie sprawy i fakty, które stały się im znane w związku z członkostwem w niezależnej komisji. Co ważne, obowiązek zachowania tajemnicy trwa nawet po zakończeniu pracy w tym organie (pkt 4 lit. a ust. 5 *Regulaminu uznania cierpienia*). Niemiecki prawodawca partykularny dość pobieżnie podchodzi do tej kwestii, nie zobowiązując członków komisji do respektowania przepisów kanonicznych, w szczególności obowiązku złożenia przysięgi o wiernym wypełnianiu swego zadania (kan. 1454 KPK/83) i zachowaniu tajemnicy urzędowej (kan. 1455 § 1 KPK/83) oraz

konsekwencjach prawnych naruszenia przysięgi (kan. 1457 KPK/83). Jest to poważne uchybienie, które może prowadzić do rozpowszechniania informacji związanych z pracami UKA, co może prowadzić do zagrożenia sławie innych osób, spowodować powstanie nieporozumień lub zgorzeń.

Niemiecki prawodawca partykularny ustanowił Biuro niezależnej komisji w zakresie uznawania świadczeń. Podmiotem odpowiedzialnym za jego funkcjonowanie jest jeden z organów Konferencji Episkopatu Niemiec – Związek Diecezji Niemieckich (*der Verband der Diözesen Deutschlands*)²⁵, który posiada własny statut²⁶ i funkcjonuje w oparciu o regulamin wewnętrzny²⁷. Jest korporacją prawa publicznego²⁸ (§ 2 ust. 1 *Statutu VDD*),

²⁵ Więcej informacji na temat Związku Diecezji Niemieckich [dalej: VDD] można znaleźć na stronie internetowej Konferencji Episkopatu Niemiec: <https://www.dbk.de/ueber-uns/verband-der-dioezesen-deutschlands-vdd> [dostęp: 07.02.2025].

²⁶ *Satzung des Verbandes der Diözesen Deutschlands i.d.F. des Beschlusses der Vollversammlung des Verbandes der Diözesen Deutschlands vom 21.06.2021*, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/VDD_2021/2021-06-21-VDD-Satzung-Geschaeftsordnung-Grundsaeetze-Kommissionen.pdf [dalej: Statut VDD] [dostęp: 07.02.2025]

²⁷ *Geschäftsordnung des Verbandes der Diözesen Deutschlands i.d.F. des Beschlusses der Vollversammlung des Verbandes der Diözesen Deutschlands vom 23.11.2020*, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/VDD_2021/2021-06-21-VDD-Satzung-Geschaeftsordnung-Grundsaeetze-Kommissionen.pdf [dostęp: 07.02.2025].

²⁸ Poruszając problematykę korporacji prawa publicznego, należy odnieść się do ustawy zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec (*Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 20. Dezember 2024, BGBl. 2024 I Nr. 439 geändert worden ist*) [dalej: GG]. Prawodawca niemiecki, w art. 140 GG, odsyła do odpowiedniego stosowania art. 136, 137, 138, 139 i 141 Konstytucji Rzeszy Niemieckiej z dnia 11 sierpnia 1919 r. (*Die Verfassung des Deutschen Reichs „Weimarer Reichsverfassung“ vom 11. August 1919, RGBl 1919, S. 1383*) [dalej: Konstytucja WRV], stanowiąc że w/w przepisy stanowią integralną część ustawy zasadniczej. Rozdział trzeci konstytucji WRV odnosi się do religii i wspólnot religijnych. Na szczególną uwagę zasługuje art. 137, zgodnie z którym „[...] Związki wyznaniowe uzyskują zdolność prawną zgodnie z ogólnymi przepisami prawa cywilnego. Związki wyznaniowe pozostają korporacjami prawa publicznego, o ile były nimi wcześniej. Innym związkom wyznaniowym przysyja się te same prawa na ich wnioszek, jeżeli ich statut i liczba członków dają gwarancję trwałości. Jeżeli kilka takich związków wyznaniowych prawa publicznego połączy się w celu utworzenia stowarzyszenia, stowarzyszenie to będzie również korporacją prawa publicznego” (*Religionsgesellschaften erwerben die Rechtsfähigkeit nach den allgemeinen Vorschriften des bürgerlichen Rechtes. Die*

zapewnia komisji UKA niezbędne zasoby kadrowe, finansowe i materialne do realizacji jego zadań (§ 3 ust. 2 lit. c *Statutu VDD* w zw. z pkt 4b ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*), przygotowuje roczne pisemne sprawozdanie z działalności w porozumieniu z przewodniczącym UKA (pkt 13 *Regulaminu uznania cierpienia*). Niemiecki prawodawca partykularny zastrzegł, że komunikacja z instytucjami kościelnymi i osobami kontaktowymi odbywa się wyłącznie za pośrednictwem biura.

Biuro podlega fachowym instrukcjom przewodniczącego UKA, wspiera w wykonywaniu jego zadań (pkt 4b ust. 3 i 4 *Regulaminu uznania cierpienia*). Pracownicy biura zobowiązani są do zachowania w tajemnicy wszystkie sprawy i fakty, które stały się im znane w związku z wykonywaną pracą. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa nawet po zakończeniu pracy w biurze (pkt 4b ust. 5 *Regulaminu uznania cierpienia*). Do zadań biura należy m.in.: 1) przygotowanie i śledzenie posiedzeń UKA; 2) przyjmowanie wniosków o uznanie cierpienia nadsyłanych przez instytucje kościelne lub osoby kontaktowe; 3) komunikowanie się z zainteresowanymi instytucjami kościelnymi w sprawie poszczególnych procedur; 4) rozpatrywanie wniosków o wydanie decyzji i zastosowanie niezbędnych środków ochrony danych osobowych; 5) dokumentowanie decyzji samodzielnej komisji w sprawie świadczeń uznaniowych; 6) polecenie wypłaty określonych świadczeń materialnych; 7) przechowywanie wniosków zgodnie z państwowym i kościelnym prawem o ochronie danych osobowych i archiwizacji (pkt 4b ust. 3 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Posiedzenia UKA odbywają się co najmniej raz na kwartał lub w razie potrzeby częściej (pkt 4c ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*). Biuro ustala harmonogram posiedzeń, działając w porozumieniu z przewodniczącym (pkt 4c ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*), biorąc pod uwagę także dyspozycyjność członków UKA uczestnictwa w posiedzeniach w zaproponowanych terminach (§ 1 ust. 2 *Regulaminu UKA*). Członek biura uczestniczy

Religionsgesellschaften bleiben Körperschaften des öffentlichen Rechtes soweit sie solche bisher waren. Anderen Religionsgesellschaften sind auf ihren Antrag gleiche Rechte zu gewähren, wenn sie durch ihre Verfassung und die Zahl ihrer Mitglieder die Gewähr der Dauer bieten. Schließen sich mehrere derartige öffentlich-rechtliche Religionsgesellschaften zu einem Verbands zusammen, so ist auch dieser Verband eine öffentlich-rechtliche Körperschaft. Die Religionsgesellschaften, welche Körperschaften des öffentlichen Rechtes sind, sind berechtigt, auf Grund der bürgerlichen Steuerlisten nach Maßgabe der landesrechtlichen Bestimmungen Steuern zu erheben).

w posiedzeniach UKA jako jej protokolant bez prawa głosu, chyba że komisja postanowi inaczej (pkt 4c ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*). Posiedzenia niezależnej komisji mają charakter niepubliczny (pkte ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*), mogą odbyć się w formie wideokonferencji (§ 1 ust. 4 *Regulaminu UKA*) lub konferencji telefonicznych, gdy wszyscy członkowie komisji wyrażą na to zgodę (pkt 4c ust. 5 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Decyzje UKA podejmowane są na posiedzeniu, gdy ma kworum, czyli jest obecnych co najmniej pięciu jej członków (pkt 4c ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia*). Uchwały komisji podejmowane są zwykłą większością głosów, przy czym niemiecki prawodawca partykularny zaleca, aby dążyć do uzyskania jednomyślności. W przypadku równej liczby głosów, przewodniczącego głos będzie miał decydujące znaczenie. Wstrzymanie się od głosu jest traktowane jako głos nieoddany (pkt 4c ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia*).

3. Procedura składania wniosków o wypłatę świadczeń materialnych

Ofiary nadużyć seksualnych mogą ubiegać się o świadczenia materialne i/lub pokrycie kosztów terapii lub poradnictwa dla par (pkt 5 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*), składając wniosek o przyznanie świadczeń w uznaniu cierpienia (*der antrag auf leistungen in anerkennung des leid*). Do złożenia wniosku uprawnione są również osoby, które otrzymały już świadczenia w uznaniu cierpienia przed dniem 1 stycznia 2021 r. (pkt 10 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*), zanim komisja UKA formalnie rozpoczęła swoją działalność²⁹ i rozpoczęto przeprowadzać procedury wypłaty ofiarom świadczeń i/lub zwrotu kosztów terapii lub poradnictwa dla par³⁰. Niemiecki prawodawca partykularny postanowił przygotować dla pokrzywdzonych gotowy formularz, dostępny na stronie internetowej Konferencji Episkopatu Niemiec³¹ i komisji UKA³² (pkt 5 ust. 2 i pkt 10 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*).

²⁹ <https://www.anerkennung-kirche.de/ueber-uns> [dostęp: 19.02.2025].

³⁰ <https://www.anerkennung-kirche.de/anerkennung> [dostęp: 19.02.2025].

³¹ Na stronie internetowej Konferencji Episkopatu Niemiec omówiono procedurę uznawania cierpienia i jakie najczęściej zadawane są pytania: <https://www.dbk.de/themen/sexualisierte-gewalt-und-praevention/informationen-fuer-betroffene/verfahren-zur-anerkennung-des-leids> [dostęp: 07.02.2025].

³² Formularz dostępny na stronie internetowej UKA: <https://www.anerkennung-kirche.de/fileadmin>

3.1. Podmiot właściwy do przyjęcia wniosku

/uka/Dokumente/Antragsformular_Anerkennung_des_Leids_handschriftlich_Stand_01.08.2023.pdf [dostęp: 07.02.2025]. Wniosek o przyznanie świadczeń w uznaniu cierpienia rozpoczyna się od informacji ogólnych, w którym zwrócono uwagę na konieczność udzielenia starannych i wyczerpujących odpowiedzi na zadane we wniosku pytania. Informacje o konsekwencjach przestępstwa i przebiegu zdarzeń są szczególnie ważne dla określenia wysokości świadczenia materialnego lub wniosku o pokrycie kosztów psychoterapii lub poradnictwa dla par. Przypomniano że wspomnienia i związane z nimi cierpienie mogą znów stać się namacalne, dlatego zasugerowano, aby wypełnić wniosek w obecności lub z pomocą osoby kontaktowej, zaufanej osoby lub terapeuty. Zwieńczeniem tej części wniosku jest informacja o podmiocie kompetentnym do przyjęcia wypełnionego formularza. Wniosek składa się z dziewięciu części:

- 1) Dane osobowe (imię, nazwisko, data urodzenia, adres zamieszkania, nr telefonu, adres e-mail);
- 2) Dane o przestępstwie: a) dane sprawcy wraz z funkcją jaką pełnił w chwili popełnienia przestępstwa; b) miejsce i czas popełnienia przestępstwa; c) przebieg wydarzeń związanych z nadużyciem seksualnym; d) sposób postępowania po przestępstwie wraz z odpowiedzią na następujące pytania: „czy ktoś wywierał presję na pokrzywdzonego lub osoby trzecie, aby nie mówić o przestępstwie lub powstrzymać od zgłaszania lub informowania przełożonych lub innych osób?” (jeśli tak to należy podać dane takich osób i funkcje jakie pełniły); „czy pokrzywdzony zwierzył się pracownikowi kościoła?” (jeśli tak, to należy opisać ich reakcję na powiadomienie o przestępstwie); e) skutki przestępstwa wraz z odpowiedzią na następujące pytania: „jakie fizyczne i/lub psychologiczne konsekwencje ma lub miało dla pokrzywdzonego wykorzystywanie seksualne?”; „czy te upośledzenia nadal są obecne?” (jeśli tak, to należy je wyjaśnić); „czy pokrzywdzony odczuwa lub odczuwał w życiu prywatnym lub zawodowym konsekwencje wykorzystywania seksualnego, którego doświadczył?” (jeśli tak, to należy je wyjaśnić);
- 3) Świadczenia materialne, które już otrzymano lub o które złożono wniosek (informacja o świadczeniach zapewnianych przez instytucje kościelne lub/i sprawcę, informacja czy przestępstwo było lub jest przedmiotem postępowania państwowego (cywilnego lub karnego) lub kościelnego (jeśli tak, to należy podać nazwę sądu lub prokuratury wraz z numerem sprawy, gdy proces dobiegł końca to należy dołączyć kopię wyroku sądu);
- 4) Forma pomocy (świadczenie materialne w uznaniu cierpienia, zwrot kosztów terapii, pokrycie kosztów terapii par);
- 5) Dane dotyczące konta bankowego;
- 6) Oświadczenie zastępujące przysięgę (Oświadczam pod przysięgą, że podałem/am powyższe dane zgodnie z moją najlepszą wiedzą i przekonaniem. Jestem świadomy/a, że składanie fałszywych oświadczeń może być ścigane na mocy prawa karnego);
- 7) Uwagi dotyczące rozpatrywania wniosków: a) informacja o rozpatrywaniu wniosku w oparciu o *Regulamin uznawania cierpienia*; b) jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku (kopia ważnego dokumentu tożsamości: dowodu osobistego lub paszportu). Gdy pokrzywdzony ubiega się o zwrot kosztów psychoterapii lub poradnictwa dla par winien dołączyć plan leczenia od licencjonowanego psychoterapeuty lub terapeuty par, dowód, że firma ubezpieczeniowa lub inna organizacja finansująca nie pokryje kosztów leczenia; faktura od psychoterapeuty lub terapeuty par;
- 8) Oświadczenie o zapoznaniu się z obowiązującym *Regulaminem uznawania cierpienia* oraz
- 9) Zgoda na przetwarzanie danych osobowych.

Wniosek składa się do osoby kontaktowej lub danej instytucji kościelnej (diecezji, zakonu lub diecezjalnej organizacji charytatywnej), w której służbie oskarżony był zatrudniony w czasie popełnienia przestępstwa (pkt 5 ust. 2 i pkt 10 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*). Osoby kontaktowe winny udzielić pokrzywdzonym wsparcia w przygotowaniu wniosków, jeśli ci o to poproszą (pkt 5 ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*). Gdy odpowiedzialna instytucja kościelna nie istnieje i/lub nie ma następcy prawnego, pokrzywdzony może złożyć wniosek do komisji UKA. Jeśli wnioski są składane bezpośrednio do niezależnej komisji, a odpowiedzialna instytucja kościelna nadal istnieje i/lub jest jej prawny następca, biuro przekazuje go do właściwej instytucji kościelnej (pkt 5 ust. 3 *Regulaminu uznania cierpienia*). W przypadku toczącego się śledztwa prowadzonego przez prokuraturę, niemiecki prawodawca partykularny postanowił zawiesić rozpatrzenie wniosku do czasu, gdy w koordynacji z organami prowadzącymi postępowanie przygotowawcze możliwe będzie przesłuchanie oskarżonego w ramach kontroli wiarygodności bez zakłócania śledztwa prowadzonego przez prokuraturę (pkt 5 ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia*).

3.1.1. Kontrola wiarygodności wniosku

Po otrzymaniu wniosku osoba kontaktowa (pkt 6 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*) lub biuro niezależnej komisji (pkt 5 ust. 3 *Regulaminu uznania cierpienia*) sprawdza wiarygodność zarzutów stawianych przez wnioskodawcę instytucji kościelnej, której dotyczy wniosek. Niemiecki prawodawca partykularny wymaga od pokrzywdzonego uprawdopodobnienia³³ [Hedemann 1904, 1] okoliczności popełnienia czynu zabronionego: 1) dotyczącego oskarżonego; 2) czasu i miejsca popełnienia przestępstwa oraz 3) przebiegu zdarzeń, stanowiące przesłankę do otrzymania korzyści majątkowych (pkt 6 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*). Kontrola wiarygodności nie jest wymagana, gdy przestępstwo zostało prawomocnie stwierdzone

³³ Uprawdopodobnienie zachodzi, gdy nie jest sprzeczne z obiektywnymi faktami, a ponadto przy ocenie wszystkich okoliczności sprawy istnieje przeważające prawdopodobieństwo, że okoliczności popełnienia przestępstwa są prawdziwe (pkt 6 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*). Taki sposób rozumowania, zastosowany przez niemieckiego prawodawcę partykularnego, stanowi przykład domniemania, które oparte jest na rachunku prawdopodobieństwa następstwa faktów, zarezerwowane jest dla przypadków, w których w razie udowodnienia w jednego faktu z nakazu prawodawcy należy przyjąć za udowodniony inny fakt.

w kościelnym lub państwowym procesie karnym albo zostało obiektywnie stwierdzone w toku kanonicznego dochodzenia wstępnego (kan. 1717-1719 KPK/83) lub postępowania przygotowawczego prowadzonego przez prokuraturę (§ 160 – § 177 StPO), ale zostało umorzone z powodu przedawnienia ścigania (§ 78 ust. 3 i § 78b ust. 1 StGB; § 170 ust. 2 w zw. z § 206a StPO³⁴, pkt 6 ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Niemiecki prawodawca partykularny odstępuje od obowiązku przeprowadzenia kontroli wiarygodności, gdy wnioskodawcą jest osoba, która otrzymała już świadczenia w uznaniu cierpienia przed dniem 1 stycznia 2021 r. Jeśli zdaniem instytucji kościelnej konieczne jest ponowne badanie wiarygodności, to informacje, które należy zebrać, powinny być w miarę możliwości uzyskane poprzez ocenę istniejących akt, unikając przy tym dalszych rozmów z pokrzywdzonym i wszelkich działań, które mogłyby prowadzić do retraumatyzacji (pkt 10 ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*), czyli do ponownego przeżycia u ofiary traumy [Alves, Leitão, Sani, i in., 2024, 3;

³⁴ Okresy przedawnienia zostały określone przez prawodawcę niemieckiego w § 78 StGB. Co do zasady okres przedawnienia dla wszystkich przestępstw rozpoczyna się wraz z popełnieniem przestępstwa. W przypadku przestępstw przeciwko samostanowieniu seksualnemu stosuje się § 78 ust. 3 StGB, który uzależnia okres przedawnienia od maksymalnej możliwej kary pozbawienia wolności dla danego czynu zabronionego. W przypadku kary pozbawienia wolności do 1 roku, okres przedawnienia wynosi 3 lata. Gdy maksymalna wysokość kary pozbawienia wolności wynosi od 1 roku do 5 lat, to okres przedawnienia wynosi 5 lat. W przypadku kary pozbawienia wolności od 5 do 10 lat, okres przedawnienia wynosi 10 lat. Gdy maksymalna wysokość kary pozbawienia wolności wynosi ponad 10 lat, to okres przedawnienia wynosi 20 lat. W przypadku dożywotniego pozbawienia wolności, okres przedawnienia wynosi 30 lat. Niemiecki prawodawca partykularny postanowił zawiesić bieg przedawnienia w przypadku niektórych przestępstw przeciwko samostanowieniu seksualnemu (§ 78b ust. 1 StGB), dzięki czemu zapewnia pokrzywdzonym możliwość ścigania sprawców poza ramami czasowymi ogólnie przewidzianymi w niemieckim kodeksie karnym. Początkiem biegu terminu przedawnienia – w przypadku przestępstw wymienionych w § 78b ust. 1 nr 1 StGB – nie jest moment popełnienia przestępstwa (§ 78a StGB), ale ukończenie przez ofiarę 30. roku życia (§ 78b ust. 1 StGB). Przykładowo maksymalna wysokość kary za przestępstwo wykorzystywania seksualnego podopiecznego wynosi 5 lat (§ 174 StGB); Okres przedawnienia ulega zawieszeniu do momentu osiągnięcia przez ofiarę wieku 30 lat. Sprawca może zatem zostać ukarany za przestępstwo, dopóki ofiara nie osiągnie wieku 35 lat. Jeżeli upłynął okres przedawnienia, to postępowanie prokuratorskie (§ 170 ust. 2 StPO) lub sądowe (§ 260 ust. 3 StPO) musi zostać umorzone (§ 206a StPO).

Florentino 2015, 139-44]³⁵. Instytucja kościelna potwierdza wówczas przeprowadzone już postępowanie w sprawie uznania cierpienia, odnotowując wysokość świadczeń już wypłaconych zainteresowanemu, następnie przekazuje wniosek wraz z *votum* wiarygodności do biura UKA (pkt 10 ust. 3 *Regulaminu uznania cierpienia*). Niezależna komisja ustala nową wysokość świadczeń z tytułu uznania cierpienia, uwzględniając rekomendacje Centralnego Urzędu Koordynacyjnego w procedurze uznania cierpienia obowiązujące do 31 grudnia 2020 r. (pkt 10 ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia*). Świadczenia finansowe już wypłacone przez instytucję kościelną lub oskarżonego zalicza się na poczet ustalonego świadczenia materialnego z wyjątkiem płatności za terapię w związku z cierpieniem spowodowanym nadużyciem seksualnym (pkt 10 ust. 5 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Po zakończeniu kontroli wiarygodności, oryginalny i kompletny wniosek wraz z *votum* wiarygodności, przygotowanym przez osobę kontaktową i instytucję kościelną, zostaje przekazany do biura niezależnej komisji (pkt 6 ust. 3 *Regulaminu uznania cierpienia*). Biuro sprawdza informacje zawarte we wniosku pod kątem wiarygodności, zwłaszcza czy pokrzywdzony nie składał wcześniej wniosku o uznanie cierpienia. Jeżeli sekretariat posiada istotne informacje, które w oczywisty sposób nie były znane osobie kontaktowej lub instytucji kościelnej, to przekazuje je instytucji kościelnej, o ile jest to prawnie dopuszczalne. Osoba kontaktowa i instytucja kościelna mogą na tej podstawie zmienić swoje *votum* (pkt 6 ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Jeśli *votum* wiarygodności zawiera niejasne lub niepełne informacje, to biuro niezależnej komisji zwraca się do osoby kontaktowej lub instytucji

³⁵ Wykorzystanie seksualne wobec dzieci jest psychologicznym, fizycznym, społecznym, psychiatrycznym, edukacyjnym i publicznym problemem, którego skutki są nie tylko szkodliwe dla zdrowia dzieci, ale osób im najbliższym. Dzieci, które doświadczają wykorzystywania seksualnego, często spełniają kryteria zespołu stresu pourazowego [dalej: PTSD] i innych zaburzeń psychicznych. U osób z PTSD występuje sześć wspólnych elementów, którymi są (1) ponowne doświadczanie natrętnych i uporczywych wspomnień związanych z traumą, (2) częste narażenie na różne sytuacje, które prowadzą do przypomnienia sobie traumy, (3) odrętwienie reakcji emocjonalnych i utrudnienie ekspozycji na określone sytuacje, które są zwykle związane z emocjami związanymi z doświadczoną traumą, (4) zmniejszona zdolność do używania języka werbalnego i konsekwentne zastępowanie go gestami, (5) zaburzenia związane z brakiem uwagi oraz (6) zmiany w tożsamości osobistej.

kościelnej z prośbą o jego uzupełnienie w nieprzekraczalnym terminie czterech tygodni lub wyjaśnienie, dlaczego przekazanie innych informacji jest niemożliwe (pkt 6 ust. 5 *Regulaminu uznania cierpienia*). Gdy biuro wraz z przewodniczącym niezależnej komisji uzna, że głosowanie w sprawie kontroli wiarygodności jest niemożliwe, to biuro skontaktuje się w tej sprawie z osobą kontaktową lub instytucją kościelną i przedstawi jej swoje stanowisko. Niemiecki prawodawca partykularny przyznaje osobie kontaktowej i instytucji kościelnej prawo do ustosunkowania się do stanowiska UKA w ciągu czterech tygodni (pkt 6 ust. 6 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Po upływie wspomnianego wyżej terminu przewodniczący UKA i instytucja kościelna wydają wspólną decyzję w sprawie wyniku kontroli wiarygodności. Jeśli wspólna decyzja nie może zostać podjęta, to niezależna komisja decyduje samodzielnie o wyniku kontroli wiarygodności na posiedzeniu plenarnym na zasadach określonych pkt 4c ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia* (pkt 6 ust. 6 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Po ostatecznym ustaleniu wiarygodności osoba kontaktowa lub instytucja kościelna są informowane o tej decyzji, którą mają obowiązek przekazać wnioskodawcy (pkt 6 ust. 7 *Regulaminu uznania cierpienia*), a niezależna komisja może przejść do kolejnego etapu procedury uznania cierpienia (pkt 6 ust. 8 *Regulaminu uznania cierpienia*).

3.1.2. Decyzja w sprawie wysokości świadczeń z tytułu uznania cierpienia lub zwrotu kosztów terapii i poradnictwa dla par

Po dokonaniu kontroli wiarygodności niezależna komisja przechodzi do ustalenia, czy w przedmiotowej sprawie zasadne jest zasądzenie świadczenia z tytułu uznania cierpienia, a jeśli tak, to w jakiej wysokości, stosując przy tym szczegółowe kryteria, wymienione w sposób enumeratywny, w pkt 7 *Regulaminu uznania cierpienia*. Punktami odniesienia dla wysokości świadczenia materialnego mogą być w szczególności: 1) częstotliwość wykorzystania seksualnego; 2) wiek ofiary w chwili popełnienia czynu zabronionego; 3) okres czasu w przypadku ciągu przestępstw o charakterze seksualnym; 4) liczbę sprawców; 5) rodzaj przestępstwa; 6) stosowanie przemocy fizycznej lub groźby jej użycia w przypadku wykorzystywania seksualnego; 7) spożywanie alkoholu i środków odurzających (narkotyków) lub wykorzystanie broni palnej przy popełnieniu czynu zabronionego; 8)

istniejący związek zależności i kontroli (np. dom, szkoła z internatem) w momencie popełnienia przestępstwa; 9) wykorzystanie szczególnej potrzeby pomocy ze strony ofiary; 10) miejsce popełnienia przestępstwa (np. kontekst sakralny); 11) charakter ułomności fizycznych i psychicznych, jak również dalsze konsekwencje dla danej osoby; 12) wykorzystanie szczególnego stosunku zaufania w sferze kościelnej; 13) zachowanie oskarżonego po popełnieniu przestępstwa; 14) instytucjonalne zaniedbanie ze strony osób odpowiedzialnych w kościele, o ile było ono przyczynowe lub przyczyniło się do nadużycia, sprzyjało mu lub nie zapobiegło (pkt 7 *Regulaminu uznania cierpienia*). Powyższe kryteria mają charakter przykładowy, ponieważ niemiecki prawodawca partykularny używa sformułowania *insbesondere sein* (w szczególności), co oznacza, że niezależna komisja może wziąć pod uwagę inne okoliczności, niewymienione w pkt 7 *Regulaminu uznania cierpienia*, np. wykorzystanie przez sprawcę braku możliwości prawidłowego rozpoznania znaczenia zachowania pokrzywdzonego (np. poprzez wykorzystanie jego naiwności) [Gądzik 2024, 91]³⁶, dążenie do poniżenia lub udręczenia pokrzywdzonego (spowodowania cierpień fizycznych i moralnych) [Staszak 2008, 40] czy stopień przyczynienia się pokrzywdzonego do popełnienia przestępstwa [Gądzik 2024, 97-98]³⁷.

Niemiecki prawodawca kościelny ponownie przypomina stwierdzenie z preambuły, że świadczenia materialne mają charakter dobrowolny, są wypłacane przez instytucje kościelne w uznaniu doznanego cierpienia bez jakichkolwiek zobowiązań prawnych (pkt 11 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*). Wysokość świadczeń zasądzana jest przez niezależną komisję w oparciu o ramy płatności finansowych ustalone przez Konferencję Episkopatu Niemiec, które opierają się na górnym zakresie zasądzeń za ból i cierpienie dokonywanych przez sądy państwowe w porównywalnych przypadkach. Te ramy przewidują świadczenia w wysokości do 50.000 euro (pkt 8 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*). Świadczenia z tytułu uznania cierpienia wypłacane są zasadniczo

³⁶ Źródłem bezradności może być zarówno przyczyna o charakterze fizycznym lub fizjologicznym (np. kalectwo, chociażby chwilowe osłabienie fizyczne) lub niemożność radzenia sobie w danej sytuacji – w związku z wystąpieniem obiektywnych lub subiektywnych powodów.

³⁷ Jeśli zachowanie pokrzywdzonego wywarło istotny wpływ na zrealizowanie przez sprawcę przestępstwa i istnieje duże prawdopodobieństwo, iż gdyby nie zachowanie pokrzywdzonego, do jego popełnienia w ogóle by nie doszło, to ta okoliczność winna być wzięta pod uwagę przy ewentualnym ustaleniu wysokości świadczenia.

jako płatności jednorazowe. W uzasadnionych indywidualnych przypadkach świadczenia mogą zostać wypłacone w miesięcznych lub rocznych ratach, jeżeli jest to wskazane z potwierdzonego punktu widzenia terapeutycznego w interesie osoby zainteresowanej lub jeżeli osoba zainteresowana wyrazi taką wolę (pkt 8 ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*). Niemiecki prawodawca partykularny przewiduje możliwość zasądzenia pokrzywdzonemu wyższego świadczenia lub innej formy wsparcia. Decyzję w tym zakresie podejmuje komisja UKA za wcześniejszą zgodą instytucji kościelnej (pkt 8 ust. 3 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Badanie zaś przesłanek do zwrotu kosztów, ustalanie świadczeń i pokrywanie kosztów terapii i poradnictwa małżeńskiego przeprowadza bezpośrednio i samodzielnie zainteresowana instytucja kościelna (pkt 9 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*), analizując plan leczenia przedstawionego przez licencjonowanego psychoterapeutę (pkt 9 ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*) lub doradcę par, który musi być psychologiem lub psychoterapeutą (pkt 9 ust. 3 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Instytucja kościelna pokrywa koszty terapii pokrzywdzonego (maksymalnie 50 sesji) w wysokości stawki godzinowej wypłacanej za leczenie w ramach terapii behawioralnej zgodnie ze skalą opłat dla psychoterapeutów, pod warunkiem, że nie zakłada tego kasa chorych lub inny podmiot ponoszący koszty, po przedłożeniu faktury podpisanej przez psychoterapeutę i pacjenta (pkt 9 ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*). Instytucja kościelna ponosi także koszty poradnictwa dla par (maksymalnie 25 sesji) za najwyższą stawkę godzinową w wysokości 125 euro, po przedłużeniu faktury podpisanej przez doradcę par i klienta (pkt 9 ust. 3 *Regulaminu uznania cierpienia*). Niemiecki prawodawca partykularny przypomniał, że Konferencja Episkopatu Niemiec uczestniczy w Systemie Pomocy Uzupełniającej (*Das Ergänzende Hilfesystem*)³⁸, dzięki któremu

³⁸ System pomocy uzupełniającej zapewnia oparte na potrzebach i niskoprogowe wsparcie w radzeniu sobie z konsekwencjami przemocy seksualnej w dzieciństwie i okresie dojrzewania, składa się z obszaru rodzinnego i instytucjonalnego. Od 1 maja 2013 r. ofiary mogą ubiegać się o różne świadczenia rzeczowe w wysokości do 10.000 euro z biura Systemu Pomocy Uzupełniającej w celu złagodzenia tych konsekwencji. Świadczenia rzeczowe obejmują (psycho)terapię, usługi medyczne lub szkolenia i programy dalszej edukacji. Pod pewnymi warunkami osoby niepełnosprawne mogą również ubiegać się o dodatkowe wydatki w wysokości do 5.000 euro (np. usługi asystenckie, zwiększone

ofiary nadużyć seksualnych mogą otrzymać wsparcie i złagodzenie skutków następnych, jeśli usługi nie zostaną przejęte przez istniejące systemy pomocy. Wnioski³⁹ należy składać za pośrednictwem biura (pkt 9 ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia*).

3.1.3. Środki zaskarżenia od decyzji UKA

Decyzja w sprawie zasądzenia świadczenia uznania cierpienia zostaje przekazana właściwej instytucji kościelnej oraz osobie kontaktowej (pkt 11 ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*), która winna być także przekazana wnioskodawcy wraz z pouczeniem o charakterze tego świadczenia (pkt 11 ust. 1 i 3 *Regulaminu uznania cierpienia*). Wpłaty świadczenia dokonuje biuro UKA, zaś instytucja kościelna zapewnia niezbędne środki na jej finansowanie (pkt 11 ust. 4 *Regulaminu uznania cierpienia*). Od przedmiotowej decyzji stronie zainteresowanej przysługuje prawo złożenia odwołania do niezależnej komisji za pośrednictwem osoby kontaktowej lub odpowiedzialnej instytucji kościelnej. Odwołanie nie musi być uzasadnione, lecz winno być złożone w terminie dwunastu miesięcy od daty doręczenia decyzji w sprawie świadczeń materialnych przez biuro UKA (pkt 12 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*).

W postępowaniu odwoławczym pierwsza izba niezależnej komisji orzeka w sprawach odwołań od orzeczeń drugiej izby, druga izba – od orzeczeń trzeciej izby, a trzecia – od orzeczeń pierwszej izby, chyba że sprawa zostanie przekazana do rozstrzygnięcia pełnemu składowi UKA (pkt 12 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia* w zw. z § 4 ust. 3 *Regulaminu UKA*). Jeżeli sędzia sprawozdawca zaskarżonej decyzji jest również członkiem izby powołanej do rozpoznania środka zaskarżenia, odwołanie rozpatruje inny sędzia sprawozdawca. W przypadku zaskarżenia decyzji plenarnej odwołanie jest rozpatrywane przez innego sędziego sprawozdawcę niż w przypadku zaskarżonej pierwotnej decyzji (pkt 12 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*). Jeśli izba rozpatrująca

koszty mobilności). Informacje na temat procedury składania wniosków zostały opisane na stronie internetowej funduszu przeciwdziałania przemocy seksualnej: <https://www.fonds-missbrauch.de/antragstellung/verfahren-bei-sexualisierter-gewalt-im-institutionellen-bereich> [dostęp: 05.03.2025].

³⁹ Formularz zgłoszeniowy dostępny na stronie internetowej: https://www.fonds-missbrauch.de/fileadmin/FSM/Dokumente/Antragsformular_FSM_familiaer.pdf [dostęp: 05.03.2025].

odwołanie podejmie inną decyzję, to winna ją uzasadnić i poinformować o tym pozostałych członków UKA (§ 4 ust. 3 *Regulaminu UKA*).

Stronie zainteresowanej przysługuje prawo dostępu do akt, aby zapoznać się ze zgromadzonymi dokumentami w sprawie. Biuro niezależnej komisji udostępnia akta w formie papierowej odpowiedniemu biuro, za pośrednictwem którego złożono wniosek o dostęp do akt, z poszanowaniem praw osób trzecich, które wymagają ochrony. Osoba zainteresowana może zapoznać się z dokumentacją w obecności osoby wyznaczonej do tego celu przez odpowiednie biuro. (pkt 12 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*). Po zaznaniu się z aktami sprawy stronie przysługuje prawo złożenia sprzeciwu do niezależnej komisji za pośrednictwem odpowiedniego biura w terminie czterech tygodni od daty wglądu do żądanej dokumentacji papierowej. O swojej ostatecznej decyzji biuro UKA informuje wnioskodawcę, instytucję kościelną i odpowiednie biuro (pkt 12 ust. 1 *Regulaminu uznania cierpienia*).

Niezależnie od odwołania, osoba zainteresowana może złożyć do komisji UKA – za pośrednictwem osoby kontaktowej lub właściwej instytucji kościelnej – wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, dostarczając przy tym nowe dowody. W takim przypadku niemiecki prawodawca partykularny nakazuje ponownie przeprowadzić kontrolę wiarygodności, ustalić czy zasadne jest zasądzenie świadczenia z tytułu uznania cierpienia (jeśli tak, to w jakiej wysokości) i/lub zwrotu kosztów terapii lub poradnictwa dla par (pkt 12 ust. 2 *Regulaminu uznania cierpienia*).

4. Inne świadczenia dla ofiar nadużyć seksualnych w niemieckim systemie prawnym

Pokrzywdzony przestępstwem o charakterze seksualnym ma prawo domagać się odszkodowania (§ 823 ust. 1 BGB⁴⁰) lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (§ 253 ust. 2 BGB⁴¹) niezależnie od toczącego się

⁴⁰ § 823 ust. 1 BGB: „Wer vorsätzlich oder fahrlässig das Leben, den Körper, die Gesundheit, die Freiheit, das Eigentum oder ein sonstiges Recht eines anderen widerrechtlich verletzt, ist dem anderen zum Ersatz des daraus entstehenden Schadens verpflichtet” (Każda osoba, która umyślnie lub w wyniku zaniedbania bezprawnie narusza życie, ciało, zdrowie, wolność, własność lub inne prawo innej osoby, jest zobowiązana do naprawienia powstałej szkody).

⁴¹ § 253 ust. 2 BGB: „Ist wegen einer Verletzung des Körpers, der Gesundheit, der Freiheit oder der sexuellen Selbstbestimmung Schadensersatz zu leisten, kann auch wegen des

postępowania karnego, wytaczając powództwo cywilne, stosując niemiecki kodeks postępowania cywilnego⁴². Zadośćuczynienie stanowi rekompensatę za cierpienie fizyczne lub psychiczne, które nie ma charakteru majątkowego, a spowodowane jest uszkodzeniem ciała lub pogorszeniem stanu zdrowia⁴³. Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę pełni funkcję kompensacyjną, ponieważ pozwala pokrzywdzonemu zrekompensować jego negatywne przeżycia, w szczególności wyrównać doznane szkody. Pełni także funkcję prewencyjną, gdyż powstrzymuje sprawcę od dalszych naruszeń dóbr osobistych (w tym przypadku samostanowienia seksualnego), a jednocześnie stanowi przesłanie dla innych potencjalnych sprawców, że takie działania są negatywnie odbierane przez społeczeństwo i mogą się spotkać z określoną reakcją organów państwa⁴⁴. Wysokość zadośćuczynienia za doznaną krzywdę jest uzależniona od rozmiaru obrażeń, cierpień nimi spowodowanych, czasu ich trwania, stopnia odczuwania przez poszkodowanego uszczerbku na zdrowiu oraz stopnia winy po stronie poszkodowanego⁴⁵ [Schwintowski, Schah Sedi, i Schah Sedi 2020, 117]. Pokrzywdzony może domagać się

Schadens, der nicht Vermögensschaden ist, eine billige Entschädigung in Geld gefordert werden" (Jeżeli odszkodowanie ma zostać wypłacone za uszkodzenie ciała, zdrowia, wolności lub samostanowienia seksualnego, można również domagać się słusznego odszkodowania pieniężnego za szkodę, która nie jest stratą pieniężną).

⁴² Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), die zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 24. Oktober 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 328) geändert worden ist [dalej: ZPO].

⁴³ Wyrok Federalnego Trybunału Sprawiedliwości z 8 grudnia 2022 r., VI ZR 19/20, http://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/793/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=111&numberofresults=451&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KORE307542021&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint [dostęp: 24.01.2025], pkt 8.

⁴⁴ Wyrok Federalnego Trybunału Sprawiedliwości z 26 listopada 2019 r., VI ZR 20/19, http://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/8cr/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=1&numberofresults=1&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KORE307192020&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint [dostęp: 24.01.2025].

⁴⁵ Wyrok Federalnego Trybunału Sprawiedliwości z 15 lutego 2022 r., VI ZR 937/20, http://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/19ke/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=1&numberofresults=10908&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KORE312442022&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint [dostęp: 24.01.2025], pkt 13.

od oskarżonego roszczenia wynikającego z popełnionego przestępstwa, wnosząc o wszczęcie postępowania adhezyjnego (*das adhänsionsverfahren*) w ramach toczącego się postępowania karnego (§ 403 – § 406c StPO).

Ofiara wykorzystania seksualnego (§ 174-176d StGB), napaści na tle seksualnym, przymusu seksualnego czy gwałtu (§ 177 i 178 StGB) może także ubiegać się o uzyskanie rekompensaty socjalnej na zasadach określonych w księdze czternastej niemieckiego kodeksu społecznego⁴⁶ (§ 1 ust. 2 pkt 1 w zw. z § 13 ust. 2 SGB XIV). Podmiotem odpowiedzialnym za wypłacanie rekompensat socjalnych jest Federalny Urząd Ubezpieczeń Społecznych, który podlega Federalnemu Ministerstwu Pracy i Spraw Socjalnych (§ 123 w zw. z § 124 ust. 1 SGB XIV). Rekompensata przysługuje także pokrzywdzonym, którzy w momencie popełnienia przestępstwa przebywali poza granicą kraju przez okres nie dłuższy niż sześć miesięcy (§ 15 SGB XIV). Prawodawca niemiecki przewiduje możliwość wydłużenia tego okresu czasu do jednego roku, gdy celem pobytu pokrzywdzonego poza granicami kraju było uczęszczanie do szkoły, na studia wyższe, kształcenie zawodowe lub wolontariat (§ 15 SGB XIV). Pokrzywdzeni niebędący obywatelami Republiki Federalnej Niemiec (§ 7 SGB XIV) oraz osoby najbliższe dla ofiary, która zmarła (§ 6 SGB XIV) także mogą domagać się rekompensaty socjalnej.

W rozdziale drugim SGB XIV prawodawca niemiecki wprowadził świadczenia socjalne dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej (zaśilek chorobowy, opiekuńczy, dodatkowy zaśilek na pokrycie kosztów utrzymania), określając ich wysokość i czas trwania. Pokrzywdzonemu i osobom mu najbliższym przysługuje prawo do interwencji psychoterapeutycznej (*die psychotherapeutische Intervention*) na zasadach określonych w rozdziale trzecim SGB XIV. Dodatkowo pokrzywdzonemu przysługuje prawo zwrotu kosztów, jakie poniosła w związku z popełnionym przestępstwem, w szczególności kosztów samodzielnego leczenia, zakupu urządzeń medycznych (protez, protez dentystycznych, wózków inwalidzkich) czy kosztów leczenia poza granicami kraju⁴⁷.

⁴⁶ Vierzehntes Buch Sozialgesetzbuch vom 12. Dezember 2019 (BGBl. I S. 2652), das zuletzt durch Artikel 8 Absatz 2 des Gesetzes vom 23. Dezember 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 449) geändert worden ist [dalej: SGB XIV].

⁴⁷ Szerzej zob. § 41-53 SGB XIV.

Podsumowanie

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że świadczenia materialne dla ofiar nadużyć seksualnych stanowią dowód, że niemieckie diecezje przyjmują odpowiedzialność za doznaną krzywdę i cierpienie. Są to świadczenia dobrowolne i niezależne od roszczeń prawnych, stanowią przejaw współodpowiedzialności Kościoła za czyny duchownego i innego pracownika służby kościelnej. To rekompensata za doznaną krzywdę, zwłaszcza gdy roszczenia wobec sprawcy nie mogą być już dochodzone z powodu przedawnienia lub śmierci.

W sposób jasny i klarowny określono zasady wypłaty świadczeń materialnych z tytułu uznania cierpienia i zasady zwrotu kosztów terapii lub poradnictwa dla ofiar. Procedura rozpoczyna się z momentem złożenia przez pokrzywdzonego wniosku o przyznanie świadczenia w uznaniu cierpienia, który składa do osoby kontaktowej lub instytucji kościelnej, w której służbie oskarżony był zatrudniony w czasie popełnienia przestępstwa albo bezpośrednio do biura komisji UKA. Po wpłynięciu wniosku należy zbadać jego wiarygodność, następnie ustalić, czy zasadne jest zasądzenie pokrzywdzonemu świadczenia materialnego, a jeśli tak, to w jakiej wysokości, stosując przy tym kryteria z pkt 7 *Regulaminu uznania cierpienia*. Decyzję w sprawie zasądzenia świadczenia z tytułu uznania cierpienia podejmuje UKA, od której stronie zainteresowanej przysługuje odwołanie. Niezależnie od odwołania, osoba zainteresowana może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, dostarczając nowe dowody. Postępowanie będzie się toczyć na zasadach określonych w punktach 6-9 *Regulaminu uznania cierpienia*.

Niemieckie normy partykularne zawierają jednak wiele mankamentów, do których należy: 1) używanie sformułowań niestosowanych w kanonicznym prawie powszechnym („pracownik służby kościelnej”, „dorosły potrzebujący ochrony lub pomocy”); 2) odwołanie się wyłącznie do kodeksu prawa kanonicznego obrządku łacińskiego na określenie pojęcia „nadużycie seksualne” przy jednoczesnym pominięciu kodeksu kanonów kościołów wschodnich; 3) istotne luki w *Regulaminie uznania cierpienia* i UKA (członkowie UKA związani są treścią tylko dwóch regulaminów i swoim sumieniem z pominięciem kanonicznego prawa powszechnego i świeckiego; członkowie UKA obowiązani są zachować tajemnicę urzędową, jednak

w regulaminach nie ma mowy o konieczności złożenia przez nich przysięgi, o której mowa w kan. 1455 § 1 i 2 KPK/83 i sankcji karnej za jej naruszenie – kan. 1457 § 1 KPK/83). Mając to na uwadze, konieczna jest nowelizacja przepisów, aby wyeliminować te uchybienia.

Mimo tych mankamentów, *Regulamin uznania cierpienia* daje ofiarom nadużyć seksualnych częściową rekompensatę za krzywdy, jakie doznały czynem zabronionym i/lub możliwość podjęcia specjalistycznej terapii, która pozwoli zmierzyć się z traumą, którą doświadczyły. Określenie zasad wypłaty świadczeń z tytułu uznania cierpienia stanowi pewne *novum* w stosunku do rozwiązań prawnych obowiązujących w innych krajach europejskich, może także stanowić impuls do wprowadzenia zmian legislacyjnych w tym zakresie.

PIŚMIENNICTWO

- Alves, Ana C., Maria Leitão, Ana I. Sani, i in. 2024. „Impact of Sexual Abuse on Post-Traumatic Stress Disorder in Children and Adolescents: A Systematic Review.” *Social Sciences* 13:1-25. <https://doi.org/10.3390/socsci13040189>
- Bange, Dirk, i Günther Deegener. 1996. *Sexueller Mißbrauch an Kindern. Ausmaß, Hintergründe, Folgen*. Weinheim: Beltz.
- Florentino, Barnes. 2015. „The possible consequences of sexual abuse perpetrated against children and adolescents.” *Fractal. Journal of Psychology* 27:139-44.
- Gądzik, Zuzanna. 2024. „Okoliczności obciążające i łagodzące jako dyrektywy wymiaru kary.” *Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* t. XIX, nr 21 (1):85-103. <https://doi.org/10.32084/bsawp.8167>
- Hedemann, Justus W. 1904. *Die Vermutung nach dem Recht des Deutschen Reiches*. Jena: Gustav Fischer.
- Herzig, Sabine. 2010. „Sexuelle Gewalt gegen Mädchen und Jungen – Begriffe, Definitionen, Zahlen und Auswirkungen.” *Forum Sexualaufklärung und Familienplanung* 3:3-5.
- Mazur, Karolina. 2024. „Kilka uwag na temat wykorzystania seksualnego małoletnich w prawodawstwie partykularnym Konferencji Episkopatu Niemiec.” *Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* t. XIX, nr 21 (2):105-29. <https://doi.org/10.32084/bsawp.8857>

- Schwintowski, Hans-Peter, Cordula Schah Sedi, i Michel Schah Sedi. 2020. *Handbuch Schmerzensgeld. Taggenaue Schmerzensgeldbemessung, Schmerzensgeldtabelle, Arbeitshilfen, Musterfälle*. Köln: Reguvis.
- Staszak, Alfred. 2008. „Przemoc, szczególne udręczenie i szczególne okrucieństwo jako znamię czynu zabronionego.” *Prokuratura i Prawo* 12: 32-48.